Recapitulare: identitate, diversitate și raportul cu celălalt

Introducere

În cele șase lecții ale unității am vorbit despre cultură și despre diversitatea culturală, despre identitatea noastră și a celorlalți, despre ce primim de la înaintași și ce dăm mai departe, despre iubirea de țară și despre felul în care trăim alături de ceilalți. Astăzi le punem împreună, pe o singură hartă: drumul care pornește de la „eu”, trece prin „noi” și ajunge la „ceilalți”.

În această recapitulare vei

– așeza pe o hartă tot ce ai învățat în cele șase lecții și vei vedea cum se leagă lecțiile între ele;
– pune, într-un joc, elementele culturii, ale identității și ale patrimoniului la locul lor;
– judeca, împreună cu colegul de bancă, o situație dintr-o clasă ca a ta;
– verifica, printr-un test-grilă, ce știi și ce mai ai de învățat până la evaluare.

Ce aducem de acasă

Clasa a VI-a pregătește Ziua clasei, iar fiecare aduce ceva de acasă. Raluca aduce cozonac și spune: „Noi, oltenii, îl facem cu nucă multă, ca bunica.” Maria vine îmbrăcată cu ia cusută de străbunica ei; doamna dirigintă spune că o asemenea ie ar putea sta și într-un muzeu. Priya, venită anul trecut din India, aduce o prăjitură cu cardamom și îi învață pe colegi să salute cu „namaste”. Vlad povestește că, în familia lui, de Crăciun toată lumea merge cu colinda. Doar Tudor bombăne: „Ce rost are? Noi, românii, avem cea mai bună mâncare din lume; a altora nu ne trebuie.” La final, clasa hotărăște ca, de acum, în fiecare lună, un coleg să le povestească celorlalți o tradiție a familiei lui.

1. Ce elemente ale culturii se văd ușor la Ziua clasei?

2. Ce fel de identitate culturală arată Raluca, când spune „noi, oltenii”?

3. Ia străbunicii, păstrată într-un muzeu, și colindatul: ce fel de patrimoniu sunt?

4. Ce arată vorbele lui Tudor: patriotism sau altceva?

5. Prin hotărârea de la final, clasa trăiește „unii lângă alții” sau „împreună”?

Întrebarea orei: cum pot să rămân eu însumi și, în același timp, să trăiesc împreună cu ceilalți?

Răspunsul îl construim în secțiunile de mai jos.

1. Harta unității: de la „eu” la „noi” și la „ceilalți”

Drumul unității pornește de la „eu”, trece prin „noi” și ajunge la „ceilalți”. Harta arată pașii acestui drum.

Pasul	Ce am învățat	Ce înseamnă pentru mine
Cultura (L01)	cultura: vizibilă și mai puțin vizibilă; diversitatea culturală	recunosc ce se vede ușor și ce se observă greu; nicio cultură nu este superioară alteia
Eu (L02+03)	identitatea personală; identitatea culturală: de grup, regională, națională	pot avea mai multe identități în același timp, fără să renunț la vreuna
Ce primim (L04)	moștenirea culturală; patrimoniul material (mobil, imobil) și imaterial	ocrotesc patrimoniul: este datoria statului, dar și a mea
Ce dăm mai departe (L05)	tradiția, datina, obiceiurile, meșteșugul	recunosc ce avem în comun cu alte popoare și ce ne face diferiți
Țara mea (L06)	patria, patriotismul, simbolurile naționale	îmi arăt iubirea de țară prin fapte, fără xenofobie și fără șovinism
Noi și ceilalți (L07)	toleranța; societatea multiculturală și cea interculturală	aleg să trăim „împreună”, nu doar „unii lângă alții”

Harta se citește de sus în jos, ca un drum. Fiecare rând este un pas: în mijloc, ce ai învățat; în dreapta, ce înseamnă pentru tine. Pașii se leagă între ei:

→ Tradițiile și obiceiurile sunt patrimoniu cultural imaterial.

→ Identitatea culturală cuprinde limba maternă, valorile, tradițiile și obiceiurile, pe care le moștenim din familie, primul nostru grup.

→ Cine își iubește țara îi respectă și pe cei care aparțin altor popoare.

→ Diversitatea culturală face lumea mai bogată atunci când trăim împreună, în societatea interculturală.

Răspunsul la întrebarea orei: Rămân eu însumi, pentru că am o identitate personală și o identitate culturală — de grup, regională, națională —, pe care le pot avea în același timp, fără să renunț la vreuna. Ele se sprijină pe moștenirea culturală, pe tradițiile pe care le primim și le dăm mai departe și pe iubirea de țară, pe care o arăt prin fapte. Trăiesc împreună cu ceilalți când le respect cultura, știind că nicio cultură nu este superioară alteia, și când comunicăm, colaborăm și ne ajutăm, nu doar stăm unii lângă alții.

2. Jocul „Pune-l la locul lui!”

Clasa se împarte în echipe, după rânduri. Jocul are două runde. În prima, echipele pun la locul lui fiecare element de pe cartonaș; în a doua, judecă o situație și spun ce ar face. Câștigă echipa care are la final cele mai multe puncte.

Runda 1 — Pune-l la locul lui! (5 minute). Echipele trag pe rând câte un cartonaș, până se termină cartonașele. Pe cartonaș este un element și întrebarea: „Cultura vizibilă sau mai puțin vizibilă?”, „Ce fel de identitate culturală?”, „Ce fel de patrimoniu?”, „Ce fel de obicei?”, „Îndatorire prevăzută de Constituție sau faptă aleasă?” Echipa are 15 secunde să răspundă și să spună de ce. Răspunsul corect, cu explicație, aduce 1 punct; dacă echipa greșește, următoarea poate răspunde, pentru jumătate de punct.

Runda 2 — Judecă și propune! (4 minute). Fiecare echipă trage o situație. Are un minut să spună ce arată situația — toleranță, xenofobie, șovinism, o societate multiculturală sau una interculturală — și ce ar face ea în locul personajelor. Profesorul dă 1 punct pentru încadrarea corectă și 1 punct pentru explicația cu termenii din caiet; celelalte echipe dau câte 1 punct dacă propunerea arată respect față de ceilalți.

La final (1 minut). Se adună punctele și se răspunde la o întrebare: ce propunere a unei alte echipe v-a plăcut cel mai mult și de ce?

Ca să judeci o situație din runda a doua, întreabă-te ce arată ea:

Ce arată situația	Cum o recunoști	Un exemplu
toleranța	respect pentru celălalt – respectul opiniilor diferite și al unor maniere de a acționa care ne par stranii	stau lângă colegul nou și îl întreb despre țara lui
xenofobia	ura față de străini, desconsiderarea acestora	„străinii n-au ce căuta aici”
șovinismul	afirmarea superiorității unei națiuni față de alte națiuni	„noi suntem cei mai buni; ceilalți nu valorează nimic”
societatea multiculturală	grupurile trăiesc unele lângă altele, cu contacte întâmplătoare; toleranța este pasivă	vecinii se salută pe scară, dar nu fac nimic împreună
societatea interculturală	grupurile comunică, colaborează, se cunosc, se acceptă și se ajută reciproc	vecinii fac împreună o bibliotecă, cu cărți în mai multe limbi

De gândit. Ce propunere a unei alte echipe ți-a plăcut cel mai mult? Ai face și tu la fel, în clasa ta?

3. Fișa de lucru: colegul nou

Lucrați în perechi, cu colegul de bancă. Citiți textul și rezolvați sarcinile.

Colegul nou

Andrei s-a mutat de curând de la Cluj la București și a venit în clasa a VI-a. Bunica lui este maghiară, iar acasă vorbesc și maghiara, și româna. În prima săptămână, Andrei a adus la școală un colac secuiesc copt de bunica. Le-a povestit colegilor că, în familia lui, duminica toată lumea se adună la masă și nimeni nu se ridică până nu termină toți. A observat că, în noua clasă, colegii stau mereu în aceleași grupuri, se salută, dar nu lucrează niciodată împreună. Un coleg, Cristian, a râs de colac: „Noi, românii, avem prăjituri mai bune decât toate celelalte popoare. Ce să învățăm noi de la alții?”

1. Numește două identități culturale ale lui Andrei și spune de ce fel este fiecare: de grup, regională sau națională.

2. Scrie un element al culturii lui Andrei care se vede ușor și unul care se observă mai greu.

3. Colegii din noua clasă trăiesc „unii lângă alții” sau „împreună”? Dovedește cu un fapt din text.

4. Ce părere aveți despre vorbele lui Cristian? Sunt patriotism? De ce?

5. Scrieți o regulă a clasei care să-i ajute pe colegi să trăiască „împreună”, nu doar „unii lângă alții”.

Răspunsurile le găsiți, pe rând, pe harta unității: identitatea (Eu), cultura vizibilă și mai puțin vizibilă (Cultura), „unii lângă alții” și „împreună” (Noi și ceilalți), patriotismul și șovinismul (Țara mea).

4. Test-grilă

Răspunde la cele zece întrebări. Scrie doar litera răspunsului corect, apoi verifică-te cu răspunsurile de la final.

1. Într-o familie, nimeni nu se apucă de mâncat până nu se așază bunicul la masă. Ce este acesta? a) un element vizibil al culturii, ca bucătăria · b) un element de patrimoniu natural · c) un element mai puțin vizibil al culturii: o valoare · d) un obicei legat de momentele vieții

2. Care afirmație despre diversitatea culturală este corectă? a) face lumea mai bogată, pentru că avem multe de învățat unii de la alții · b) înseamnă că o cultură este mai bună decât celelalte · c) există doar în țările foarte mari · d) dispare atunci când oamenii se cunosc

3. Sara spune: „Noi, cei din echipa de robotică, avem aceleași reguli și aceleași valori.” Ce fel de identitate culturală arată? a) regională · b) națională · c) nu arată nicio identitate · d) de grup

4. Ana este, în același timp, româncă, bucureșteancă și membră a corului școlii. Ce arată acest lucru? a) că și-a pierdut identitatea · b) că identitatea ei este multiplă · c) că are o singură identitate · d) că nu face parte din niciun grup

5. Parcul Național Piatra Craiului face parte din patrimoniul: a) material mobil · b) natural · c) material imobil · d) imaterial

6. Ce poți face tu ca să ocrotești patrimoniul? a) nimic, pentru că este doar treaba statului · b) să iei acasă o piatră din cetate, ca amintire · c) să nu intri niciodată într-un muzeu · d) să nu scrii pe zidurile unei cetăți și să le spui și altora de ce

7. Colindatul se repetă în fiecare an și privește întreaga colectivitate. Ce fel de obicei este? a) calendaristic · b) legat de momentele vieții · c) un meșteșug · d) patrimoniu material mobil

8. Prin ce se vede cel mai bine patriotismul? a) prin afirmația că poporul tău e mai bun decât altele · b) prin desconsiderarea străinilor · c) prin fapte: de exemplu, prin grija față de patrimoniu și de comunitate · d) prin tricolorul purtat doar la meciuri

9. Un om spune: „Numai istoria noastră contează; istoria altor popoare nu are nicio valoare.” Ce exprimă? a) patriotism · b) șovinism · c) toleranță · d) respect reciproc

10. În cartierul Ioanei, vecinii din mai multe țări au făcut împreună o bibliotecă, cu cărți în mai multe limbi. Cartierul arată o societate: a) multiculturală · b) în care fiecare trăiește separat · c) fără nicio diversitate · d) interculturală

Răspunsurile corecte: 1 – c · 2 – a · 3 – d · 4 – b · 5 – b · 6 – d · 7 – a · 8 – c · 9 – b · 10 – d.

Ce faci după test.

- 9–10 răspunsuri corecte: știi bine unitatea; la evaluare ai grijă la explicații, nu doar la răspunsuri.
- 6–8 răspunsuri corecte: recitește în caiet lecțiile la care ai greșit.
- sub 6 răspunsuri corecte: reia paginile de caiet ale tuturor lecțiilor și fișa de citit înainte de evaluare.

Rezumat

1. Cultura este ansamblul valorilor materiale și spirituale create de om; are elemente care se văd ușor și elemente care se observă mai greu. Diversitatea culturală face lumea mai bogată, iar nicio cultură nu este superioară alteia.
2. Identitatea personală se modifică pe tot parcursul vieții; identitatea culturală poate fi de grup, regională sau națională. Putem avea mai multe identități în același timp.
3. Moștenirea culturală este tot ce primim de la înaintași; patrimoniul cultural este partea din ea pe care o recunoaștem și o protejăm. El poate fi material — mobil sau imobil — și imaterial.
4. Tradițiile transmit, de-a lungul generațiilor, credințe, valori și comportamente; obiceiurile sunt calendaristice sau legate de momentele vieții omului.
5. Patriotismul este iubirea, devotamentul și atașamentul față de țară și se vede în fapte; el nu înseamnă xenofobie sau șovinism.
6. În societatea multiculturală, grupurile trăiesc unele lângă altele; în societatea interculturală, ele comunică, colaborează și se ajută.

Pregătirea pentru evaluare

Evaluarea are loc săptămâna viitoare și durează 40 de minute.

Vor fi itemi de mai multe tipuri: adevărat / fals, alegere multiplă, asociere, încadrarea unor elemente de patrimoniu, a unor identități culturale și a unor obiceiuri, situații de toleranță, xenofobie sau șovinism și un text cu întrebări, la care vei scrie și un mesaj prin care arăți că nicio cultură nu este superioară alteia.

Totul se învață din caiet — paginile celor șase lecții și harta de astăzi — și din fișa de citit înainte de evaluare, pe care o primiți pe grupul clasei.

Tema: recitește harta și fișa de citit înainte de evaluare; termină acasă sarcinile fișei de lucru pe care nu le-ai terminat la oră.

Verifică-te

1. Numește două identități culturale pe care le ai și spune de ce fel este fiecare.

2. Alege un obicei din familia ta. Este calendaristic sau legat de momentele vieții? De ce?

3. Scrie o faptă prin care îți poți arăta iubirea de țară și una prin care îi poți arăta respect unui coleg dintr-o altă cultură.

Din lege

Ce am învățat în această unitate este scris și în lege. Constituția României garantează persoanelor aparținând minorităților naționale dreptul la păstrarea, la dezvoltarea și la exprimarea identității lor etnice, culturale, lingvistice și religioase (art. 6) și cere statului să asigure protejarea și conservarea moștenirii culturale (art. 33). Declarația universală a UNESCO privind diversitatea culturală (2001) spune că diversitatea culturală este necesară umanității așa cum biodiversitatea este necesară naturii (art. 1).

Știai că

În 2017, mărțișorul a fost înscris pe lista UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității, de România, Bulgaria, Macedonia de Nord și Republica Moldova, împreună: este o tradiție comună mai multor popoare.

Pe 21 februarie se marchează Ziua internațională a limbii materne, ca să ne amintim că fiecare limbă este o comoară a celor care o vorbesc.